

بررسی تأثیر آموزش الکترونیکی بر ایجاد انگیزه دانش آموزان ابتدایی

مریم شرفی نیا^۱ و بیتا عمادی^۲ امیرحسین جتتیان^۳

صص ۲۹-۱۶

چکیده

مطالعات نشان می‌دهد که در میان عوامل متعدد و گوناگون تأثیرگذار بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان، انگیزش نقش برجسته و بلکه، مهم‌تری را ایفا می‌نماید. لذا، شناخت و تحلیل مناسب انگیزش فراگیران برای کارآیی و اثربخشی فعالیت‌های یاددهی و یادگیری اهمیت زیادی دارد و ورود فن آوری اطلاعات و ارتباطات به عرصه آموزش و پرورش یکی از مهمترین ارمغانهای دنیای اطلاعاتی است. در این پژوهش به بررسی تأثیر آموزش الکترونیکی بر ایجاد انگیزه دانش آموزان ابتدایی پرداخته شد. روش پژوهش حاضر مروری و ابزار گردآوری اطلاعات منابع دست اول، پژوهش‌های معتبر و مقاله‌های علمی-پژوهشی بود. نتایج تحقیق نشان داد که آموزش الکترونیکی به عنوان یک شیوه آموزشی یادگیرنده محور، باعث ایجاد انگیزه در دانش آموزان ابتدایی شده است.

کلیدواژه‌ها: آموزش الکترونیک، ابتدایی، دانش آموز، انگیزه.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱ - دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد میمه Maryamsharafinia@yahoo.com

^۲ - دبیر رسمی آموزش و پرورش و دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد میمه N.emadi۹۲@gmail.com

^۳ - کارمند رسمی آموزش و پرورش و دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد میمه Amirhoseinjannatian@gmail.com

مقدمه

در نگاه اول به علم فناوری آموزشی، آنچه معمولاً در ذهن افراد تداعی می‌شود، عبارت است از کاربرد تکنولوژی‌های جدید در آموزش فراگیران، چنین اعتقادی مبین رویکردی مکانیکی نسبت به گستره‌ی فناوری و تعلیم و تربیت است. ولی صاحب نظران، فناوری آموزشی را فراتر از کاربرد ابزار آموزشی می‌دانند. آنان معتقدند که فناوری آموزشی شامل رویکردی نظام مند، طراحی، اجراء، ارزشیابی و حل مشکل برنامه‌های آموزشی و به‌کارگیری توأمان منابع انسانی و غیرانسانی است و هدف غایی آن یادگیری عمیق، پایدار و مؤثر است. یادگیری الکترونیکی حاصل استفاده از فناوری‌های نوین در آموزش است و جز روش‌های استقرایی یاددهی یادگیری می‌باشد که در آن موضوع از ارائه یک مشاهده خاص یا یک موضوع شروع می‌شود و مخاطبان به فرضیه سازی، جمع آوری اطلاعات، ترکیب اطلاعات و کشف مسئله می‌پردازند. یادگیری الکترونیکی به عنوان فرایندی برخط معرفی می‌شود که به وسیله آن می‌توان با استفاده از اینترنت و صفحات وب به یادگیری پرداخت. معلم می‌تواند در ارتباط با هر یک از موضوعات درسی، فضای الکترونیک جدید طراحی و یا از محیط‌های یادگیری الکترونیکی موجود در اینترنت استفاده کند.

مطالعات در روان شناسی تربیتی و یادگیری نشان می‌دهد که انگیزش با یادگیری آموزشگاهی ارتباط دارد. زیرا یادگیری فرآیند فعالی است که مستلزم کوشش عمدی و آگاهانه است. اگر دانش‌آموزی که توانایی بالایی دارد، هنگام مطالعه و یادگیری، توجه و تمرکز کافی نداشته باشد یا کوشش مؤثری از خود نشان ندهد، قادر به یادگیری نخواهد بود. برای این که دانش‌آموز بتواند از برنامه درسی حداکثر بهره را ببرد باید در کلاس، زمینه‌ای فراهم شود که در آن فراگیر به شرکت و درگیری در فعالیتهای یادگیری برانگیخته شود.

با توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، ابزارها و روش‌های یادگیری دگرگون شده‌اند. این تحولات در جهتی است که هر فرد در هر زمان و هر مکان بتواند با امکانات خود مشغول یادگیری شود. در راستای تحولات در سال‌های اخیر آموزش و یادگیری الکترونیکی از اهمیت بالایی برخوردار گردیده است. در همین راستا ظهور شبکه‌های گسترده جهانی یا اینترنت و داخلی یا اینترنت تغییرات شگرفی در امر تعلیم و تربیت جهان ایجاد کرده است. شبکه مبتنی بر وب، امکان دسترسی ساده و آسان یادگیرندگان به منابع آموزشی در هر کجا و هر زمان حتی در مناطق محروم و دور از دسترس به محیط‌های یادگیری را با ایجاد مدارس خانگی فراهم نموده است و بدین وسیله موجب برقراری عدالت آموزشی گردیده است. استفاده از این محیط‌های چند رسانه‌ای با امکان انتقال اطلاعات به صورت صوت، تصویر، متن، نقاشی و با استفاده از اصول طراحی وب موجب ایجاد علاقه و انگیزه در یادگیرندگان گردیده است. انعطاف پذیری در طراحی محتوا، تعاملی بودن، استفاده از مشارکت گروهی، انفرادی ساختن آموزش و یادگیری مستقل از دیگر مزایای استفاده از یادگیری الکترونیکی است که با فراهم آوردن تصاویر زیبا، گرافیک و صدای جذاب، انگیزه یادگیری برای مخاطب را چندین برابر نموده است. همچنین با استفاده از این وسیله، معلم تنها منبع انتقال دانش نبوده، بلکه نقش وی تسهیل گر امر آموزش می‌باشد. بر همین اساس بسیاری از نظام‌های آموزشی در دهه‌های اخیر سعی کرده‌اند با ورود و کاربرد این تکنولوژی جدید، یادگیری را با کمترین زمان بهبود بخشند. در کشور ما نیز همگام با انقلاب آموزشی در جهان به مثابه یک ضرورت نظام‌های آموزشی، بازبینی در برنامه‌های یادگیری و طراحی برنامه‌های مناسب جهت یادگیری الکترونیکی یکی از محورهای اساسی تغییر و نوآوری در صحنه تعلیم و تربیت است. این شیوه از آموزش، ابزار مهمی در آموزش عالی عصر دیجیتال محسوب شده است.

مفهوم قدیمی آموزش مدرسه‌ای و برابری تدریس با یادگیری، دیگر دارای اعتبار نیست. آموزش افراد با خاتمه یافتن آموزش مدرسه‌ای یا آکادمیکی به پایان نمی‌رسد. آنچه در سال‌های اخیر مشاهده می‌شود، حاکی از رشد صعودی و حیرت‌انگیز نرخ تحولات به مدد فن‌آوری اطلاعات و افزایش

روز افزون دانش و آگاهی آدمی است. روش‌های قدیمی تولید و توزیع دانش که بر اساس ارتباطات چهره به چهره طراحی شده‌اند، به تدریج کارایی خود را از دست می‌دهند و لزوم استفاده از ابزارهای نوین احساس می‌شود.

هورتون و هورتون^۴ (۲۰۰۳) معتقدند که یادگیری الکترونیکی با آموزش الکترونیکی در یک تعریف وسیع شامل هر گونه استفاده از فن آوری‌های وب و اینترنت به منظور خلق تجربیات یادگیری است. در واقع، آموزش الکترونیکی زاینده چرخه تحولات سریع و رو به گسترش فن آوری‌های نوین به مفهوم واقعی آن است. در حقیقت، آموزش الکترونیکی الگویی از یک آموزش و پرورش مدرن است. بنابر این، در چنین عصری نیاز به یادگیرنده مستقل و با انگیزه ای است که با به کار گیری روش‌های نوین آموزشی، به صورت تعاملی در راستای تسلط بر مطالب و تکالیف درسی به تلاش می‌پردازد. در طی سال‌های اخیر، بهره‌گیری از فن آوری‌های نوین در کلاس درس بیشتر مورد توجه واقع شده است. تغییرات سریع فن آوری در فرآیند یاددهی-یادگیری موجب تحولات وسیع شده و هدف آن بهبود کیفیت آموزش در مدارس بوده است. فن آوری‌های جدید با به همراه آوردن فرصت‌های مناسب در جهت استعدادها و علایق شخصی دانش‌آموزان، به بهبود نظام آموزشی مدارس کمک می‌کند.

موقعیت، شرایط محیط و امکانات آموزشی از جمله عواملی است که با انگیزش دانش‌آموزان ارتباط نزدیک دارد. معلم مهم‌ترین نقش را در آموزشگاه ایفا می‌کند و چگونگی عملکرد دانش‌آموز به رفتار معلم بستگی دارد. برای معلم این خیزش دانش‌آموز به این سبب که هم در حکم هدف و هم به منزله وسیله پیشرفت‌های بعدی در سایر زمینه‌های تربیتی است اهمیت زیادی دارد. معلمان می‌توانند از منابع و راه‌هایی که انگیزش از طریق آن‌ها افزایش می‌یابد استفاده کنند. اگرچه در بیشتر کلاس‌های درس می‌توانیم هم انگیزش بیرونی و هم انگیزش درونی را مشاهده کنیم، اما وجه غالب با انگیزش بیرونی است. البته نشانه‌های انگیزش درونی نیز در مدارس یافت می‌شود. دانش‌آموزان می‌توانند دارای انگیزه درونی باشند و معلمان باید در کنار انگیزش بیرونی به انگیزش درونی توجه کنند. لازم است تا میان این دو تعادل و توازن ایجاد گردد و دانش‌آموزان می‌آموزند که چگونه قادرند از انگیزش بیرونی به انگیزش درونی دست یابند. بنابراین از آنجا که معلمان بایستی از راهبردهای انگیزش بیرونی و درونی آگاهی یافته و با ایجاد تعادل و توازن بین این دو نوع انگیزش زمینه بهبود کیفیت آموزشی را فراهم نمایند. در این تحقیق به بررسی تأثیر آموزش الکترونیکی بر ایجاد انگیزه دانش‌آموزان ابتدایی پرداخته شد.

تعریف مفاهیم

آموزش الکترونیکی

توسعه تکنولوژی اطلاعات به رشد یادگیری آنلاین به عنوان یک روش نوین در آموزش منجر شده است. آموزش الکترونیکی شامل آموزش از طریق رسانه‌های الکترونیکی از جمله اینترنت، اینترنت، اکسترانت، نوارهای صوتی تصویری، پخش ماهواره‌ای، تلویزیون و سی‌دی است. کلارک و مایر، یادگیری الکترونیکی را روش ارائه مطالب از طریق وسایل دیجیتالی همچون کامپیوتر و موبایل به منظور بهبود در یادگیری تعریف کرده‌اند. امروزه آموزش الکترونیکی به یک روند تازه رو به رشد در یادگیری و همچنین یک استراتژی مهم جهت ترویج و ارتقاء آموزش و پرورش در تمام کشورهای بزرگ جهان تبدیل شده است. در پژوهش علوی و لیدر یادگیری الکترونیکی، محیط یادگیری مجازی است که در آن تعامل

^۴ Horton & Horton

یادگیرنده با همکلاسی های مدرسان و یا وسایل و تجهیزات آموزشی از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات و با محیط سنتی متفاوت است چرا که در محیط مجازی از فناوری ارتباطات الکترونیکی به عنوان ابزاری در راستای حمایت و بهبود فرایند یادگیری استفاده می شود.

انگیزه

انگیزه یا انگیزش^۵ علت و عامل اصلی رفتار است، چه آن را شرایط موجود در محیط ایجاد کرده باشد، چه از تظاهرات رفتاری، فیزیولوژیکی و گزارش شخصی استنباط شده باشد، انگیزش را می توان به عنوان عامل نیرودهنده و هدایت کننده رفتار تعریف کرد. به زبان ساده، انگیزه عاملی است که شخص را به پیش رفتن واداشته و تعیین می کند که به کجا برود. بدین ترتیب، مولد رفتار، تعیین کننده نیرو و هدف رفتار است.

مبانی نظری و پیشینه شناسی تحقیق

پیشرفت روز افزون در زمینه علوم رایانه ای و ظهور و گسترش شبکه های اطلاع رسانی به ویژه اینترنت، امکانات و روش های تازه ای را پیش روی برنامه ریزان و مجریان برنامه های آموزشی قرار داده و مشکلات گذشته در عرصه آموزش، به ویژه محدودیتهای ناشی از زمان و مکان یادگیری را کمرنگ نموده است.

در واقع طی سالهای اخیر آموزش از طریق یکپارچگی اینترنت و فناوریهای مبتنی بر وب به عنوان بخشی از تجارب یادگیری با تغییرات سریعی مواجه شده است. آموزش الکترونیکی یکی از روشهای جدید آموزشی مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات است که با محور قرار دادن انسان به عنوان یادگیرنده فعال، می تواند تمامی اشکال آموزش و پرورش و یادگیری را در قرن بیست و یکم متحول سازد و به چالش حاصل از میزان تقاضای اجتماعی برای آموزش و فقدان منابع آموزشی کافی پایان دهد. امروزه آموزش الکترونیکی یکی از پرکاربردترین اصطلاحاتی است که همراه با واژه فناوری اطلاعات وارد حوزه آموزشی شده است و بسیاری از مراکز آموزشی خصوصا دانشگاه های کشورها این نوع آموزش را جزئی از برنامه های بلند مدت خود قرار داده و عمدتاً سرمایه گذاریهای کلانی روی این مقوله انجام می دهند.

محمد نژاد، در همین راستا ظهور شبکه های گسترده جهانی یا اینترنت و داخلی یا اینترنت تغییرات شگرفی در امر تعلیم و تربیت جهان ایجاد کرده است. شبکه مبتنی بر وب، امکان دسترسی ساده و آسان یادگیرندگان به منابع آموزشی در هر کجا و هر زمان حتی در مناطق محروم و دور از دسترس به محیط های یادگیری را با ایجاد مدارس خانگی فراهم نموده است و بدین وسیله موجب برقراری عدالت آموزشی گردیده است. استفاده از این محیطهای چند رسانه ای با امکان انتقال اطلاعات به صورت صوت، تصویر، متن، نقاشی و با استفاده از اصول طراحی وب موجب ایجاد علاقه و انگیزه در یادگیرندگان گردیده است. انعطاف پذیری در طراحی محتوا، تعاملی بودن، استفاده از مشارکت گروهی، انفرادی ساختن آموزش و یادگیری مستقل از دیگر مزایای استفاده از یادگیری الکترونیکی است که با فراهم آوردن تصاویر زیبا، گرافیک و صدای جذاب، انگیزه یادگیری برای مخاطب را چندین برابر نموده است. همچنین با استفاده از این وسیله، معلم تنها منبع انتقال دانش نبوده، بلکه نقش وی تسهیل گر امر آموزش

^۵ Motivation

فصلنامه پیشرفتهای نوین در مدیریت آموزشی، سال اول شماره ۳، بهار ۱۴۰۰، پیاپی ۳

بررسی تأثیر آموزش الکترونیکی بر ایجاد انگیزه دانش آموزان ابتدایی | ۲۰

می‌باشد. بر همین اساس بسیاری از نظام‌های آموزشی در دهه‌های اخیر سعی کرده‌اند. با ورود و کاربرد این تکنولوژی جدید، یادگیری را با کمترین زمان بهبود بخشند.

صفری از دهه ۱۹۶۰ تعاریف گوناگونی برای یادگیری الکترونیکی به وجود آمده است و در بخشهای مختلف تجاری، آموزشی، و نظامی و در معانی متفاوتی یادگیری الکترونیکی مورد استفاده قرار گرفته است. از نظر تعریف لغوی آموزش الکترونیکی به مجموع فعالیتهای آموزشی اطلاق می‌گردد که با استفاده از ابزارهای الکترونیک اعم از صوتی، تصویری، رایانه، شبکه‌ای و مجازی صورت می‌گیرد. از نظر تعریف مفهومی یادگیری فعال و هوشمند، روشی است که ضمن تحول در فرآیند یاددهی-یادگیری و مدیریت دانایی، در گسترش، تعمق و پایدار نمودن فرهنگی فناوری اطلاعات و ارتباطات نقش اساسی و محوری خواهد داشت. اما در یک تعریف کلی یادگیری الکترونیکی استفاده از فناوری شبکه برای مثال اینترنت به منظور طراحی، تحویل درس و اجرای محیط آموزشی به منظور تحقق و استمرار یادگیری می‌باشد. همچنین امکانات محیط الکترونیکی وب هم‌اکنون رویکرد نوینی را در زمینه آموزش مطرح کرده است که میتواند موجب تحولات شگرف در حوزه روشها و سبکهای آموزشی شود.

همچنین الکساندر رامیز و فسکی یادگیری الکترونیکی را متشکل از چهار بعد می‌داند. وی بیان می‌کند که یادگیری الکترونیکی می‌تواند هم فعالیتی انفرادی و هم فعالیتی گروهی باشد. همچنین علاوه بر بعد مطالعه فردی و گروهی یادگیری الکترونیکی هم به صورت پیوسته^۶ ارتباط همزمان یعنی ارتباط با منابع یادگیری و افراد به صورت همزمان و به صورت واقعی و هم به صورت گسسته^۷ ارتباط غیر همزمان یعنی با استفاده از لوحهای فشرده آموزشی که قبلاً تهیه شده و یا از طریق مواد آموزشی که قبلاً از اینترنت فروخوانی^۸ شده است می‌باشد. در واقع آموزش الکترونیکی از دو مجموعه گسترده فناوری اطلاعات و آموزش و پژوهش تشکیل شده است.

سان و همکاران ضمن اشاره به یادگیری الکترونیکی به عنوان نمونه ای جالب و هیجان‌انگیز از به‌کارگیری منابع اینترنتی، از آن به‌عنوان فرصتی برای یادگیری یاد می‌کند که از آن طریق یادگیرندگان می‌آموزند اطلاعات مهم را تجزیه و ترکیب نمایند آموزش الکترونیکی به‌عنوان یک راهبرد مبتنی بر جستجوگری و سازندگی مفاهیم، یادگیرندگان را وادار به تفکر در سطوح بالا نموده تا به این ترتیب بتوانند اطلاعات پیچیده را تحلیل کنند و به کاربندند و از این راه یک استراتژی آموزش و یادگیری بر خط و مهیج خلق کنند. آموزش الکترونیکی در طراحی فعالیتها نامحدود بوده و یادگیرندگان را به وسیله ارضای حس شهودی و کنجکاو خود درگیر می‌سازد.

آموزش الکترونیکی دربرگیرنده اصول یادگیری و فعالیتهای شناختی از جمله یادگیری مشارکتی، داربست یادگیری، حل مسئله، یادگیری و تفکر شکل‌دهنده، ارزیابی واقعی و عینی، یادگیری اجتماعی و شناختی، یادگیری فعال و افزایش انگیزه است. همچنین در یادگیری از این طریق مهارت های تفکر در سطوح بالا که شامل تفکر محتوایی، تفکر انتقادی و تفکر خلاق است، ارتقاء می‌یابد. داج معتقد است که مهارت های تفکر در استفاده از یادگیری الکترونیکی شامل: مقایسه، طبقه بندی، قیاس، استقرا، تحلیل خطاها، دفاع از ایده، انتزاع و تحلیل نظرات هستند

^۶ On line

^۷ Off line

^۸ Down load

آموزش الکترونیک را می‌توان در آن دسته از محتوای آموزشی که باهدف تقویت تفکر نقادانه و رویکرد یادگیری مبتنی بر همکاری و مشارکت طراحی شده‌اند و نیز در موقعیتهایی که یادگیرندگان به کسب مهارت کار گروهی مشغول اند، به کار گرفت. به‌کارگیری یادگیری الکترونیکی یادگیرندگان را با مقدار قابل توجهی از اطلاعات جدید روبرو خواهند کرد که می‌بایست برای درک و فهم آن کوشش نمایند. علاوه بر این ارتباط قوی بین یادگیری الکترونیک و تکنیک‌های چندرسانه‌ای وجود دارد که فرصت‌های مهمی برای استفاده از اینترنت در آموزش و یادگیری فراهم می‌کند. مزایای برشمرده بالا به همراه نتایج تحقیقات زیادی در مورد مزایای استفاده از یادگیری الکترونیکی و تأثیر آن بر روی بازده‌های تحصیلی و عاطفی یادگیری متصدیان امر آموزش و پرورش را وادار به استفاده از آموزش الکترونیکی در آموزش کرد. باین حال به کارگیری یادگیری الکترونیکی فقط منوط به وجود تجهیزات و زیرساخت‌های مناسب نیست و کاربرد آن منوط به وجود شرایط و عواملی است که در جوامع مختلف بسیار متفاوت است.

محبی و زمانی (۲۰۱۳) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که نگرش مثبت نسبت به استفاده از فناوری‌های نوین و برداشت ذهنی از مفید بودن آموزش اینترنتی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر قصد استفاده از آموزش اینترنتی در بین دانشجویان داشته است.

فهامی و زارع (۲۰۱۳) به این نتیجه رسیدند که برداشت ذهنی از مفید بودن و برداشت ذهنی از سهولت استفاده از فناوری‌های جدید در آموزش از راه دور با نگرش نسبت به این فناوری‌ها رابطه معنی‌داری دارد.

حسینی، نوری و ذبیحی (۲۰۱۳) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که ویژگی‌های فرد آموزش‌دهنده، مواد آموزشی از طریق سودمندی درک شده و خوشایندی، دارای تأثیر بر قصد استفاده از آموزش الکترونیک است. همچنین سودمندی درک شده در این میان دارای بیشترین تأثیر بر قصد استفاده از آموزش الکترونیک است.

منصورزاده، محمودی و حبیبی (۲۰۱۳) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که سودمندی ادراک شده، سهولت کاربرد، تصور ارتباط با رشته و تعامل دارای تأثیر مثبت بر روی به‌کارگیری و پذیرش فناوری‌ها در آموزش است.

هونگ و فنگ (۲۰۱۳) به این نتیجه رسیدند که متغیرهای درک از مفید بودن و انگیزش استفاده نیز از دلایل اصلی پذیرش آموزش ضمن خدمت الکترونیکی توسط دبیران دبیرستان بود.

شنگ، جو و ویو (۲۰۱۴) در پژوهشی خود به این نتیجه رسیدند که عواملی از جمله عوامل رقابتی، انگیزشی، ادراک سودمندی و زیرساخت‌های مناسب دارای تأثیر بر استفاده از فناوری‌های نوین در آموزش مالزی است

پژوهشگرانی که در این حوزه فعالیت نموده‌اند، ضرورت توجه به انگیزش در تعلیم و تربیت را به دلیل ارتباط مؤثر آن با یادگیری جدید مهارت‌ها، راهبردها رفتارها و در نهایت موفقیت تحصیلی متذکر شده‌اند. در نظر گرفتن انگیزش در برانگیختن، جهت‌دادن و تداوم بخشیدن رفتار دانش‌آموز در فرآیند آموزش و پرورش از اهمیت خاصی برخوردار است. سان و همکاران در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر رضایتمندی از فناوری‌های نوین در آموزش پرداختند. نتایج بیانگر این بود که فناوری‌های آموزشی در صورت تعاملی و دوسویه بودن و ترکیب با رویکرد سنتی می‌تواند بهترین اثربخشی را داشته باشند. همان‌گونه که در بالا دیده شد، پژوهش‌های انجام شده عوامل گوناگونی را برای کاربست یادگیری الکترونیکی

بیان کرده اند. آنچه مشخص است این است که این عوامل از شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع تأثیرپذیر است. از سوی دیگر استفاده از یادگیری الکترونیکی در سطح آموزش و پرورش با پیاده سازی طرحهایی مانند؛ طرح تکفأ، طرح مدارس هوشمند و طرح وب سایت رشد برای کمک به بهبود یادگیری های کلاسی و ارائه نوآوری در آموزش و پرورش ایران انجام شده است و سعی شده است مدارس با ابزار مورد نیاز تجهیز شوند. زیرا که آموزش های الکترونیکی تبدیل به بخش لاینفک نظام های آموزشی شده است.

در ایران، پژوهش های زیادی در خصوص اثربخشی نرم افزارهای آموزشی بر انگیزش و پیشرفت تحصیلی صورت گرفته است. تحقیقات نشان داده اند که انگیزش تحصیلی به طور خاص بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی تأثیر داتی داشته است؛ هم چنین، انگیزش تحصیلی به عنوان پیش بین پیشرفت تحصیلی معرفی شده است.

پورکریمی (۱۳۹۹) نشان داد که مولفه های اصلی عوامل موثر بر تعاملات در محیط یادگیری الکترونیکی شامل: ۱. عوامل فناوری (فناوری در آموزش، کیفیت ابزارهای دیجیتال، زیرساخت های مخابراتی) ۲. عوامل فردی (انگیزه، نگرش، تعهد و نظم) ۳. عوامل آموزشی (بازخورد، تعداد افراد کلاس، شیوه تدریس، مشارکت کلاسی) ۴. عوامل علمی (تناسب محتوا، طرح درس، سرفصل و تسلط بر محتوا) ۵. عوامل مدیریتی (رهبری فرایند و ساختار، نظارت بر عملکرد دوره های آموزش الکترونیکی) می باشد.

شریفی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیق خود نشان دادند که آموزش الکترونیکی می تواند جایگزین مناسبی برای آموزش حضوری باشد. (۴۱). رضایی پور الماسی و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند که استفاده از واقعیت مجازی درس شیمی در (گروه آزمایش) بر یادگیری دانش آموزان در مبحث مورد تدریس با سطح معناداری تأثیر معناداری ندارد.

اقبال زارعی و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند که یادگیری الکترونیکی به عنوان یک شیوه آموزشی یادگیرنده محور، مهارت های شناختی در سطوح بالا از جمله تجزیه، ترکیب، ارزشیابی و قضاوت، تفکر انتقادی، روحیه جستجوگری و حل مسئله را تسهیل نموده و ارتقاء می بخشد. بنابراین پیشنهاد می گردد به تمامی سطوح یادگیری توجه گردد. در صورتی که آموزش شوپرورش نتواند زیرساخت های لازم را برای توسعه یادگیری الکترونیک مهیا کند، قطعاً با چالش های مختلفی روبرو خواهند شد، توصیه می گردد زیرساخت های لازم برای تمام مدارس کشور در تمام استان ها فراهم گردد.

زارع و همکاران (۱۳۹۷) نتایج تحقیق اهمیت استفاده از فناوری به ویژه تابلوی هوشمند را به عنوان یک ابزار آموزش الکترونیکی نشان می دهد. (۴۴). اکملی (۱۳۹۷) نشان داد که تعامل نقش گسترده ای در فرایند آموزش دارد و شناخت انواع تعامل برای همه ی افرادی که به نوعی با آموزش سر و کار دارند، جهت بهبود فرایند آموزش ضروری است. زمانی و همکاران (۱۳۹۷) به این نتیجه دست یافتند که مولفه های اثر گذار را می توان به دو دسته مولفه های اثر گذار مثبت و مولفه های اثر گذار منفی تقسیم نمود. همچنین هر یک از این دسته ها خود شامل روش یاددهی و یادگیری، محتوا، زیرساخت، و تعامل است.

نامداری و همکاران (۱۳۹۵) به این نتیجه دست یافتند که بین آموزش الکترونیکی و توانمند سازی معلمان در فرایند یاددهی و یادگیری رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد؛ یعنی با افزایش نمرات توانمند سازی در بین معلمان شهرستان دلفان، نمرات آموزش الکترونیکی آنان نیز افزایش می یابد.

برای نمونه قربانی زاده، نانگیر و رودساز (۱۳۹۲) در فرا تحلیلی عوامل مؤثر بر کاربست فناوری های نوین در آموزش را شامل توانمندسازی، وسعت به کارگیری و درک از سهولت و سودمندی دانسته اند. صناعی و سلمانیان (۱۳۹۲) به تحلیل عوامل مؤثر بر پذیرش آموزش مجازی پرداختند. نتایج بیانگر این بود که عواملی چون انگیزش و خودکارآمدی، به صورت مستقیم و عوامل اجتماعی و کیفیت سیستم به صورت غیرمستقیم بر تمایل رفتاری و پذیرش یادگیری الکترونیکی دانشجویان تأثیر دارد.

صناعی و سلیمیان (۱۳۹۱) نشان دادند که تأثیرات اجتماعی و کیفیت سیستم، بر مزایای درک شده تأثیر دارند و اثر شرایط تسهیلاتی و خودکارآمدی بر سهولت استفاده ادراکی و تأثیر درک سهولت استفاده بر فواید درک شده نشان داده شد. همچنین اثر انگیزش، سهولت استفاده ادراکی و مزایای درک شده به طور مستقیم، بر تمایل دانشجویان و تمایل رفتاری بر استفاده از یادگیری الکترونیکی پذیرفته شد.

در پژوهشی تحت عنوان «مقایسه تأثیر آموزش به کمک نرم افزارهای آموزشی و روش تدریس سنتی بر یادگیری درس ریاضی» یافته ها نشان داد که عملکرد دانش آموزانی که به وسیله نرم افزار آموزشی، آموزش دیده اند، در مقایسه با دانش آموزانی که به شیوه سنتی آموزش دیده اند، در آزمون پیشرفت تحصیلی ریاضی به طور قابل ملاحظه ای بهتر بود. همچنین قاسمی^۹ (۲۰۰۹) نیز در تحقیق خود در مورد استفاده از فاوا در آموزش ریاضی به این نتیجه مهم دست یافت که عملکرد دانش آموزانی که با فاوا آموزش می بیند، نسبت به عملکرد دانش آموزانی که به روش سنتی آموزش دیدند، ارتقاء یافته است و علاوه بر این، آنها از عزت نفس بالاتری نیز برخوردار شده اند. ضرابیان و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان «تأثیر برنامه یادگیری الکترونیکی بر مهارت املا نویسی دانش آموزان مبتنی بر اصول طراحی» نشان دادند که بین استفاده از برنامه یادگیری الکترونیکی تحت شبکه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع سوم دبستان در درس املا و مؤلفه های وابسته به آن شامل مهارتهای دیداری، شنیداری و حرکتی در املا نویسی ارتباط معنیداری وجود دارد. همچنین بین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در درس املا با استفاده از روش آموزش تحت شبکه و روش سنتی تفاوت معنیداری قابل مشاهده است. به علاوه بین قابلیت های پیش نیاز در درس املا شامل مهارتهای دیداری، شنیداری و حرکتی در پس آزمون گروه کنترل و آزمایش تفاوت معنیداری مشاهده گردید. نتایج در خصوص تفاضل نمرات پس آزمون گروه کنترل و آزمایش در املا فارسی تفاوت معنیداری نشان داد.

نتیجه گیری و پیشنهاد

پژوهش حاضر، با هدف بررسی بررسی تأثیر آموزش الکترونیکی بر ایجاد انگیزه دانش آموزان ابتدایی انجام شده است. پژوهشگران رابطه بین مجموعه ای از عوامل و آموزش الکترونیک را مورد بررسی قرار داده اند. اما بخش اعظم پژوهش هایی که در گذشته در این حوزه انجام شده است، بیشتر بر نوآوری های تکنولوژیکی متمرکز بوده و اصول طراحی اثربخشی که موجب درگیری یادگیرنده در فرایند یادگیری و تسهیل یادگیری شود کمتر مورد توجه قرار گرفته اند. پژوهش حاضر به این نتیجه دست یافت که در آغاز هزاره سوم جهانی و ورود به عصر دانایی قرار گرفته ایم. زمانی که با پیشرفت روز افزون فناوری اطلاعات و ارتباطات، انقلابی عظیم در جهت متحول کردن روشها، ارتباطات، همکاری، سرعت فکر کردن، شناسایی و بهره برداری، به کارگیری و ماهیت منابع مخصوصاً دانش به وجود آمده است. در حقیقت مهم ترین تأثیر استفاده از فن آوری آموزشی در عرصه های علمی، اجتماعی و اقتصادی، تبدیل شدن دانش به یکی از منابع پیشرفت جوامع انسانی است. در این عصر، مرزهای دانش وسیع

^۹ Ghasemi

تر گردیده و محیط یادگیری به شکلی جدید معنا می‌یابد. دیوارهای مدارس سنتی فرو می‌ریزد و آموزش همیشه و در هر کجا در اختیار افراد قرار می‌گیرد. فرصت‌های یادگیری گسترش می‌یابد و امکان استفاده از منابع اطلاعاتی در کوتاه‌ترین زمان ممکن در مسافت‌های دور میسر می‌گردد.

با ظهور و پیشرفت فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی جهان و تأثیر آن بر همه ابعاد زندگی بشر جهان وارد جامعه جدیدی به نام جامعه اطلاعاتی شده است. نظام آموزشی به عنوان مهم‌ترین رکن هدایت‌کننده جامعه به سمت جامعه اطلاعاتی و تشکیل سرمایه انسانی در این فرایند مهم‌ترین نقش را برعهده دارد، افراد با ارزش‌ترین منابع انسانی یک جامعه هستند که با بهره‌گیری از دانش و توانایی خود برای ارتقای جامعه بهره‌می‌گیرند.

منابع

- ایلی، خدایار و همکاران (۱۳۹۷) شناسایی شایستگیهای دستیاران آموزشی در فرایند یاددهی یادگیری الکترونیکی: پژوهشی کیفی، فصلنامه آموزش و توسعه منابع انسانی، سال پنجم، شماره ۱۶.
- آذری، همایون؛ لسانی، مهدی و علاج، سحر (۱۳۹۳) بررسی رابطه بین معنویت در محیط کار و تعهد سازمانی کارکنان پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه سیستان و بلوچستان در سال تحصیلی ۱۳۸۶، دانشگاه کرمان - دانشکده ادبیات شهید باهنر
- آقای فیثانی، تیمور. (۱۳۸۹). خلاقیت و نوآوری در انسان ها و سازمان ها، تهران: انتشارات ترمه، چاپ اول.
- اکملی، مهسا (۱۳۹۶) بررسی نقش تعامل در یادگیری الکترونیکی، پنجمین همایش ملی راهکارهای توسعه و ترویج علوم تربیتی، روانشناسی، مشاوره و آموزش در ایران
- پورکریمی، جواد و همکاران (۱۳۹۹) عوامل مؤثر بر تعاملات در محیط های یادگیری الکترونیک (مطالعه ای فراترکیب)، مجله فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، پاییز ۱۳۹۹ - شماره ۴۱.
- رضایی پور الماسی، مارال، مقامی، حمیدرضا. (۱۳۹۸). تأثیر واقعیت مجازی بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه دهم در درس شیمی. نشریه پژوهش در نظام های آموزشی، ۱۳(۴۵)، ۱۵۷-۱۷.
- رفیعی، مجتبی، غفاری، هادی، خرمی، میثم (۱۳۹۶). ارزیابی کارآمدی روش یادگیری الکترونیکی در آموزش منابع انسانی: مطالعه موردی دانشگاه پیام نور استان مرکزی. فصلنامه پژوهش در ۷۱-۸۴، یادگیری آموزشگاهی و مجازی، شماره ۴
- زارع، زهرا و همکاران (۱۳۹۷) اثر بخشی آموزش الکترونیک در انگیزه و پیشرفت درس زیست شناسی، فصلنامه علمی تخصصی آموزش پژوهی، سال سوم، شماره دهم.
- زارعی، اقبال و همکاران (۱۳۹۷) شناسایی عوامل موثر و یادگیری الکترونیک در جهت افزایش سلامت روان (پژوهش کیفی)، نشریه علمی فناوری آموزش جلد ۱۳، شماره ۳.
- زمانی، اصغر و همکاران (۱۳۹۷) یادگیری الکترونیکی در آموزش عالی و مولفه های اثرگذار، سیزدهمین کنفرانس سالانه یادگیری و یاددهی الکترونیک

فصلنامه پیشرفتهای نوین در مدیریت آموزشی، سال اول شماره ۳، بهار ۱۴۰۰، پیاپی ۳

بررسی تأثیر آموزش الکترونیکی بر ایجاد انگیزه دانش آموزان ابتدایی | ۲۶

- زندگی طالب و همکاران (۱۳۹۶) ترکیب عوامل انگیزشی و کنترل ارادی در آموزش الکترونیکی و تأثیر آن بر یادگیری و انگیزش دانشجویان، فصلنامه علمی پژوهشی تدریس پژوهی، سال پنجم، شماره سوم.
- شریفی، محمد و همکاران (۱۳۹۸)، تجربه آموزش الکترونیکی در نظام آموزشی ایران: فراتحلیل اثربخشی آموزش الکترونیکی در مقایسه با آموزش حضوری، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی سال هفتم تابستان ۱۳۹۸ شماره ۱ (پیاپی ۲۵)
- صناعی و سلیمیان (۱۳۹۲) تحلیل عوامل مؤثر بر پذیرش آموزش مجازی با تأکید بر عوامل درونی، فصلنامه فناوری آموزشی، دوره ۷، شماره ۳ - شماره پیاپی ۲۷.
- صناعی، علی، سلیمیان، حمیده (۱۳۹۱) تحلیل عوامل مؤثر بر پذیرش آموزش مجازی با تأکید بر عوامل درونی، نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش، جلد ۷، شماره ۳.
- ضرابیان، فروزان، رستگارپور، حسن و همکاران (۱۳۸۸) تأثیر برنامه یادگیری الکترونیکی بر مهارت املا نویسی دانش آموزان مبتنی بر اصول طراحی، نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش، سال چهارم، جلد ۴، شماره ۳.
- قربانی زاده، حسن نانگیر سیدطه، رودساز حبیب (۱۳۹۲) فراتحلیل عوامل مؤثر بر پذیرش فناوری اطلاعات در ایران، پژوهش های مدیریت در ایران، تابستان ۱۳۹۲، دوره ۱۷، شماره ۲
- قندالی، زهرا و همکاران (۱۳۹۳) تأثیر استفاده از نرم افزار کیف الکترونیکی بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه، فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال پنجم، شماره دوم.
- محمدنژاد، فرشید، (۱۳۹۲) فناوری اطلاعات و مهندسی مجدد منابع انسانی، مجله تدبیر، شماره ۸۲، ص ۲۱
- میرفخرایی، سیدحیدر، (۱۳۹۰) ویژگیهای سازمانهای مجازی، مجله تدبیر، شماره ۱۱۷
- نامداری، مهرداد، یعقوب زاده، ابراهیم و همکاران (۱۳۹۵) رابطه آموزش الکترونیکی با توانمند سازی معلمان دوره ابتدایی شهرستان نورآباد لرستان، مجله پیشرفت های نوین در علوم رفتاری، دوره اول، شماره پنجم، اسفند ماه.
- نامداری، مهرداد، یعقوب زاده، ابراهیم و همکاران (۱۳۹۵) رابطه آموزش الکترونیکی با توانمند سازی معلمان دوره ابتدایی شهرستان نورآباد لرستان، مجله پیشرفت های نوین در علوم رفتاری، دوره اول، شماره پنجم، اسفند ماه.

- Ahdian M Preconditions for educational technology. Tehran: Bashari Publishing; ۲۰۰۸. Persian.
- Beck E. C., Understanding Educational Change: A System Model Approach, Second North American Conference on the Learning Paradim, ۲۰۰۸, p.۱۰۹.
- Bete A., Open Learning and Distance Education. NewzYork, Rutledge, Betes, A.W.Reader Respond. Department.ause/ Effect, ۲۰۰۸, p.۹
- Bohrani, M. (۲۰۰۵). A study on secondary students motivation of Fars province and coherence factors. Social and Human Science Journal of Shiraz University, ۲۲(۴(۴۵)), ۱۰۴-۱۱۵. (in Persian).
- Chu H., Liao M., Chen T., Lin C. and Chen Y., Learning case adaptation for problem-oriented e-learning on mathematics teaching for students with mild disabilities, Expert Systems with Applications, Vol.۳۸, ۲۰۱۱, pp.۱۲۶۹-۱۲۸۱
- Clark p. and Mayer R., E-learning and the sience of instruction, published by John and sons, San Francisco, ۲۰۱۱.
- Deyreh, E., & Banijamali, Sh. A. S. (۲۰۰۹). The contribution of motivation factors on the use of cognitive strategies in the learning process. Journal of Psychology, ۵(۳), ۴۷-۶۲. (in Persian).
- Ebrahimi Kooshk M, Asadi S, Qodousi R, Moghadam S, Daldar K, Movahed M. The survey of staff at Mashhad University of Medical Sciences regarding online in-service training programs. Magazine Electronic Media Learning. ۲۰۱۱; ۲: ۱۱-۱۶. Persian.
- Fahami R, Zare H. Factors Affecting adoption of new technologies in remote education using the Technology Acceptance Model: A case study of Payame Noor University in Isfahan. Scientific Information Database of the University of Jihad. ۲۰۱۳; ۴(۱): ۶۷-۷۹. Persian.
- Frazeen B. Technology to enhance the learning Experience. Clomedia Journal of Technology. ۲۰۰۶; ۳۲(۱۲): ۱۲-۲۰.
- Gaskill M. Learning from Web Quest. Journal of Physical Education. ۲۰۰۶; ۷۵(۸): ۳۵-۴۹.
- Ghasemi, A. (۲۰۰۹). The role of ICT with regard of GUEP^۲ software on teaching math. M. A Thesis. Rajaei Teacher Training University. (in Persian).
- Hong R, Fen T. Factors that influence acceptance of web-based e-learning systems for the in-service education of junior high school teachers in Taiwan. Evaluation and Program Planning. ۲۰۱۳; ۳۵(۳): ۳۹۸-۴۰۶.
- Hong R, Fen T. Factors that influence acceptance of web-based e-learning systems for the in-service education of junior high school teachers in Taiwan. Evaluation and Program Planning. ۲۰۱۳; ۳۵(۳): ۳۹۸-۴۰۶.

Horton, W., & Horton, K. (۲۰۰۸). E-learning tools and technologies (First Edition). USA: Wiley publishing. . Zarei Zavaraki, E. (۲۰۰۸). Evaluating electronic learning. Higher Education Letter, ۱(۳), ۷۳-۸۸. (in Persian).

Hosseini K, Nouri SH, Zabihi A. Admission of E-learning in Higher Education: Application of Current Theory, Technoogy Acceptance Model and Quality of Electronic Services. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education. ۲۰۱۳; ۱۹(۱): ۱۱۱-۱۳۶. Persian.

Katharine A, Smith A, Andrea C, John RG. (۲۰۱۶). Evidencebased mental health and e-learning: a guide for clinicians. BJPsych Advances. ۲۰۱۶; ۲۲: ۵۵-۶۳.

Lahaie M. Is Nursing Ready for Web Quests. Journal of Nursing Education. ۲۰۰۸; ۴۷(۱۲): ۵۶۷-۷۰.

Lim H., Lee S. and Nam K., Validating Elearning factors affecting training effectiveness, International Journal of Information Management, Vol.۲۷, ۲۰۰۷, pp.۲۲-۳۵.

Majumder TH. Human resource management practices and employees satisfaction towards private banking sector in Bangladesh. International Review of Management and Marketing. ۲۰۱۲; ۲(۱): ۵۲-۵۸.

Mansour Zade M, Mahmoudi F, abibi, H. Investigating the factor affecting the acceptance of information and communiation technology among sStudents. Journal of Educational Strategies in Medical Sciences. ۲۰۱۷; ۹(۵): ۶۱-۵۰. Persian.

Mayer, R. E. (۲۰۱۴). Incorporating motivation into multimedia learning. Learning and Instruction, ۲۹:۱۷۱-۱۷۳.

Mohebi E, Zamani M. Investigating the Factors Affecting the Use of the Internet by Students at Jihad-e Fars Training Center. Agricultural Promotion and Education Researches. ۲۰۱۳; ۲: ۲۱-۱۵. Persian.

Nilsson M, Bolinder G, Held C. Evaluation of a web-based learning. ECG-Interpretation Press; ۲۰۰۸.

Novak, E. (۲۰۱۴). Toward a mathematical model of motivation, volition, and performance, Computers & Education (۷۴): ۷۳-۸۰. Available in www. Elsevier. Com.

Pardo A, Han F, Ellis R. A.(۲۰۱۷) Combining University Student Self-Regulated Learning Indicators and Engagement with Online Learning Events to Predict Academic Performance. IEEE Transactions on Learning Technologies; ۱۰(۱), ۸۲-۹۲.

Rogers, C. G., Galloway, D., Armstrong, D., & Leo, E. (۱۹۹۸). Gender differences in motivational style: A comparison of measures and curriculum area. British Journal of Educational Psychology, ۶۸, ۱۸۹-۲۰۲.

Saffarian, S., Fallah, V., & Mirhoseyni, H. (۲۰۱۰). Comparing the effect of educational software teaching with traditional teaching method on teaching Math. *Information and Communication Technology in Educational Science*, ۳۶(۲), ۱-۲۱. (in Persian).

Santy J, Smith L. Being an e- learner in health and social care: A students guide. London: Routledge; ۲۰۰۷.

Sheng Z, Jue Z, Weiwei T. TAM in online learning systems: A mix method study. *Tsinghua Science and Technology*. ۲۰۱۴; ۱۳(۳): ۳۱۲-۳۱۷.

Snyder, C. R., Hal, S., Shorey, J. Ch., Kimberley, M. P., Virgil, H. A., & Cynthia, W. (۲۰۰۲). Hope and academic success in college. *Journal of Educational Psychology*, ۹۴(۴), ۸۲۰-۸۲۶.

Sun PC, Tsai RJ, Finger G, Chen YY, Yeh D. What Drives a Successful E-Learning? An Empirical Investigation of the Critical Factors Influencing Learner Satisfaction. *Computers & Education*. ۲۰۰۸; ۵۰(۴): ۱۱۸۳-۱۲۰۲

Tucker, C. M., Zayco, R. A., & Herman, K. C. (۲۰۰۲). Teacher and child variables as predictors of academic engagement among low income Africa American children. *Psychology in the School*, ۳۹ (۴), ۴۷۷-۴۸۸.

Yousefi, A., Ghasemi, Gh., & Firoznia, S. (۲۰۰۹). The Relation of motivation with educational progress on medical students at Isfahan university. *Iranian Journal of Medical Education*, ۹(۱), ۷۹-۸۵. (in Persian).